

національного університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць. – 2012. – № 1 (56). – С. 203-210.

15. Вапнярчук В. В. Процесуальне становище особи, яка провадить дізнання: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Вячеслав Віталійович Вапнярчук. – Х., 2000. – 199 с.

16. Потайчук, І. В. Кримінально-процесуальна компетенція органів досудового розслідування // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ : Науково-теоретичний журнал. – 2006. – Вип. 2. – С. 230–238.

17. Марочкін О.І. Мотивування процесуальних рішень слідчого: моногр. / О.І. Марочкін. – К.: Національна академія прокуратури України, 2015. – 214 с.

18. Кримінальний процесуальний кодекс України : прийнятий Верховною Радою України 13.04.2012 № 4651-VI: текст зі змін, станом на 28 лютого 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/laws/show/4651-17/paran1081#n1081>

19. Сафроняк Р. Учасники кримінального процесу та їх процесуальне становище у контексті КПК України 2012 року / Р. Сафроняк // Новели Кримінального процесуального кодексу України 2012 року. Зб. статей. – К.: Істина, 2012. – С. 44–57.

УДК 343.163

Мамедов Г. А.,
кандидат юридичних наук,
прокурор міста Одеси, старший радник юстиції

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ У 1922-1930-Х РР.

У статті розглянуто періоди створення органів прокуратури, а також виокремлено їхні повноваження в даний період часу. Досліджено порядок призначення на посаду прокурора.

Ключові слова: прокуратура, повноваження, законність, нормативно-правові акти.

В статье рассмотрены периоды создания органов прокуратуры, а также выделены их полномочия в данный

період времени. Исследован порядок назначения на должность прокурора.

Ключевые слова: прокуратура, полномочия, законность, нормативно-правовые акты.

The article deals with the period of creation of the prosecution as well as their powers are allocated in a given time period. The procedure for the appointment of the public prosecutor as well as their organization.

Keywords: prosecutor, authority, rule of law, regulations.

Постановка проблеми. Радянський період української державності був досить неоднозначним для України, адже формально Українська РСР вважалася державним утворенням у складі СРСР, однак особливі повноваження вона мала хіба що на початку створення Радянського Союзу. В цілому проміжок часу з 1922 по 1930 роки показує, що УРСР мала можливість самостійного прийняття рішень щодо створення органів державної влади, в тому числі відносно прокуратури, яка на цьому етапі формувалася за відмінними від РСФРР засадах.

Аналіз дослідження даної проблеми. Серед вчених, які присвятили свої праці дослідженню повноважень органів прокуратури у 1922-1930-х рр. варто виділити наступних: М.В. Воронов, Л.Р. Грицаєнко, Ю.М. Дьомін, О.Є. Звірко, М.Ю. Івчук, І.І. Когутич, М.В. Кожевніков, М.В. Косюта, В.П. Лакізюк, О.Р. Михайленко, В.Т. Нор, І.Б. Ротнова, В.М. Руденко, В.В. Сухонос, В.В. Устименко, Р.М. Шестопалов та ін.

Метою дослідження є встановлення та виокремлення повноважень прокуратури у 1922-1930-х рр.

Виклад основного матеріалу. Віддаючи належне переліченим вченим слід зауважити, що радянський період становлення та розвитку прокуратури зазвичай розглядався комплексно на фоні повного дослідження генезису органів прокуратури України. Ми пропонуємо більш детальну увагу звернути окремому проміжку часу розвитку прокуратури, а саме етапу 1922-1930-х рр., що зумовлює актуальність дослідження.

Першим періодом становлення та розвитку прокуратури

раннього етапу існування новоствореної держави - СРСР варто вважати етап 1922 року, коли приймалося рішення про створення органу нагляду за законністю.

Після утворення у 1922 році СРСР, до складу якого увійшла Україна як Українська Радянська Соціалістична Республіка одним із важливих питань Радянського Союзу в цілому та його окремих республік зокрема було питання побудови ефективної системи органів державної влади. На цьому фоні особливого значення набула проблема відсутності спеціалізованого органу, який би здійснював нагляд за дотриманням законності у державі, а тому питання створення прокуратури було досить нагальним.

Як зазначає В.В. Сухонос, основою державного механізму в той час в УРСР залишалася повністю контрольована організаціями КП(б)У система рад. Більш-менш збалансовані правові основи відносин між центральними та місцевими органами влади були встановлені лише резолюцією V Всеукраїнського з'їзду Рад. Це створювало можливість для єдності й скоординованості функціонування частин державного механізму [1, с. 147]. На нашу думку, фундамент політики більшовиків як раз таки і ґрунтувався на всебічному контролі всіх сфер, що особливо стосувалося державних органів. Ми вважаємо, що з прийняттям резолюції V Всеукраїнського з'їзду Рад особливого послаблення контролю не відбулося, а було надано фактичну можливість взаємодії органів державного апарату.

Тим не менш, організаційні форми нагляду за дотриманням законності ще не досягнули рівня, якого потребували встановлені вимоги. На думку П. Любинського, до речі вченого того періоду, питання нових організаційних форм побудови органів нагляду за законністю, а точніше утворення єдиної державної прокуратури, обговорювалося в 1921-1922 рр. широкою юридичною громадськістю як складова загальної судової реформи [2, с. 84]. Судячи з усього підтримує таку позицію В.В. Сухонос, який зазначає, що в Україні, РСФРР та в інших радянських республіках питання нових організаційних форм побудови органів нагляду за законністю було винесене на повітові і губерньські з'їзди працівників юстиції, а потім на I

Всеукраїнський (19-23 січня 1922 р.) і на IV Всеросійський (26-30 січня 1922 р.) з'їзди [3, с. 147]. Таким чином, протягом першого року існування СРСР питання створення компетентного органу або органів, які б займалися проблемами дотримання законності було вкрай актуальним. Свідченням актуальності питання є не лише думки вчених з цього приводу, а й спектр розгляду зазначеної проблеми на всіх рівнях державно-владного механізму від найвищих органів державної та республіканської влади до губернських і повітових органів. Ми вважаємо, що досить вірною була політика радянської влади, яка надавала можливість підняття питання нових організаційних форм побудови органів нагляду за законністю на місцевому рівню, оскільки це давало більш об'єктивну оцінку наявної ситуації.

Як відмітив М.В. Кожевніков, подані в проекті положення принципи не були підтримані на з'їздах. Цей проект розроблявся в умовах, коли навіть у керівництва Наркомюсту не було єдиної думки з організаційного питання [4, с. 6]. Однак, офіційно на Всеукраїнському з'їзді обговорювалося питання «Про прокуратуру», а не проект положення про неї, який був розроблений НКЮ РСФРР, з'їзд прийняв рішення, які практично відхиляли зазначені в проекті принципи [5, с. 72]. На нашу думку, факт невизнання вищим керівництвом УРСР проекту положення слід розцінювати як позитивне явище, адже у разі зворотної реакції вартувало б говорити про підтримку створення залежної прокуратури, що само собою порушує основні принципи її діяльності.

20 березня 1922 р. колегія НКЮ розглянула і схвалила проект положення про прокуратуру, підготовлений комісією з урахуванням рекомендацій і рішень I Всеукраїнського з'їзду працівників юстиції. У протоколі засідання Колегії є такий запис: «Проект положення про прокуратуру. Доповідач товариш О. Малицький. Проект із виправленнями прийняти і подати в законодавчі установи (проект додається)» [6]. Таким чином, раніше визначений формат основних положень документу було затверджено. На нашу думку, комісія відповідально виконала своє завдання, що дало змогу перейти до наступної стадії процесу створення прокуратури.

Вже 26 травня 1922 р. III сесія ВЦВК прийняла декрет про затвердження положення «Про прокурорський нагляд в РСФРР», підписаний 28 травня М.І. Калініним [7]. Таким чином, було офіційно затверджено утворення прокуратури в соціалістичній державі.

У партійних кулуарах велася дискусія про принципи організації і діяльності радянської прокуратури, оскільки навряд чи можна виявити в історії радянського законодавства того періоду (1920-ті роки) інший законопроект, під час обговорення якого серед партійних і радянських діячів настільки яскраво виявилися принципові розбіжності в поглядах [8, с. 146].

Тож, зміцнення законності, захисту прав громадян як особистих, так і майнових та інших загальноприйнятих стандартів тогочасного соціалістичного суспільства потребували незалежного органу влади, який зміг би компетентно займатися цими питаннями, однак все це наштовхувалося на ідеологію комуністичної партії, яка хотіла мати прокуратуру як інструмент своєї беззаперечної політичної влади.

На I Всеукраїнський з'їзд працівників юстиції делегація НКЮ РСФРР привезла низку своїх законопроектів, у тому числі проект положення про прокуратуру [9, с. 13], хоча він був уже опублікований у січні 1922 р. [9, с. 13].

На вирішення питання про запровадження в Україні положення про прокурорський нагляд безпосередньо вплинула дискусія, яка мала місце в РСФРР. У результаті, знявши всі проекти, що розроблялися, НКЮ УРСР 22 червня 1922 р. розглянув питання «Про порядок введення декрету про прокуратуру» [10] і постановив декрет подати для рецепіювання з наступними виправленнями: у вступі, ст. 4, 7, 9-б, 10 і 11-б замість ВЦВК поставити ВУЦВК.

Однак пізніше ці мотиви знайшли своє відображення в інших нормативно-правових актах. Так, у постанові ВУЦВК від 23 серпня 1922 р. «Про введення в дію Кримінального кодексу УРСР» визнано за необхідне об'єднати всі каральні постанови в кримінальний кодекс, прийнявши (з метою встановлення єдності карного законодавства Радянських республік) за основу Кримінальний кодекс РСФРР [11].

Моментом створення Державної прокуратури УРСР 28 червня 1922 р., коли була прийнята постановою ВУЦВК № 28 з одночасним прийняттям положення «Про прокурорський нагляд в УРСР», в якому зазначалося, що у складі НКЮ державна прокуратура утворюється з метою здійснення нагляду за виконанням законів і в інтересах правильної постановки боротьби зі злочинністю [12, с. 107]. Варто звернути увагу на той факт, що місцем створення Державної прокуратури УРСР стало місто Харків.

Після прийняття положення «Про прокурорський нагляд в УРСР» постановою ВУЦВК від 6 вересня того ж року та інструкцією НКЮ від 22 вересня 1922 р. [13, с. 71] губернські відділи і повітові бюро юстиції були скасовані, а замість них запроваджувався інститут губернських прокурорів і їхніх помічників у повітах. Звернемо увагу, що губернські прокуратури скрізь розпочали свою діяльність з 1 жовтня 1922 р.

Ми вважаємо, що прокуратура СРСР будувалася за основі принципу класовості в умовах диктатури пролетаріату, який заперечував принцип незалежності прокуратури.

Другим етапом становлення та розвитку української радянської прокуратури в 1922-1930-х рр. є період 1923-1926 рр.

Надзвичайно важливі завдання, які мала виконати прокуратура щодо збереження більшовицького режиму в період НЕПу, вимагали принципової партійної кадрової політики. Постановою Політбюро від 26 січня 1923 р. були затверджені Нарком юстиції та перший прокурор України М.О. Скрипник разом зі складом колеги Наркомюсту [14, с. 3]. Відповідно до цієї постанови Президія ВУЦВК затвердила керівний склад відділу прокуратури НКЮ, тобто прокурора республіки, його заступника, старшого помічника і помічників, а Рада народних комісарів УРСР, розглянувши питання «Про затвердження прокуратури республіки», 6 лютого 1923 р. констатувала взяти до відома, що постановою Президії ВУЦВК прокуратура республіки затверджена в складі прокурора М. О. Скрипника, його заступника М.Й. Рейхеля, старшого помічника прокурора О.Я. Каплана і помічників прокурора М.Є. Шаргея, М.М. Попова і І.Д. Фалькевича[15]. Тож, радянська влада

фактично вийшла із зтяжного процесу побудови органів прокуратури, в тому числі в УРСР, свідченням чого стали конкретні дії по призначенню працівників прокуратри зокрема найвищого рівня.

Про вагоме місце прокуратури в системі органів Радянської влади свідчив і той факт, що М.О. Скрипник, будучи народним комісаром юстиції, виконував функції прокурора республіки. Свідченням його статусу було й те, що він постійно обирався членом ЦК КП(б)У і навіть членом Політбюро ЦК [16, с. 137], а це ставило його роботу під безпосередній нагляд партії [17].

Отже, з часу створення органи прокуратури були під постійним партійним наглядом КП(б)У, оскільки в їх функції входила діяльність з реалізації партійної політики в системі диктатури пролетаріату [18, с. 272]. Відзначені ідеологічні основи діяльності радянської влади в питаннях підпорядкування всіх державних структур під свій контроль були реалізовані практиці. Зокрема, приклад того, що поважний член більшовицької партії зайняв посаду прокурора УРСР є показовим у цьому плані, адже факт залежності прокуратури тепер став безсумнівним.

Тим не менш, Наркомпраці подав пропозицію про заснування такої прокуратури в його складі. Колегія НКЮ категорично заперечувала проти цього, вважаючи неправильним виділення трудової прокуратури із єдиної загальнодержавної системи прокурорських органів, тому що це суперечило б самій ідеї єдності і неподільності прокурорського нагляду. Постановою від 18 листопада 1924 р. Колегія НКЮ визнала недоцільним створення прокуратури з трудових справ як спеціалізованої організаційно-структурної ланки у відділі прокуратури НКЮ і в складі апарату губернських прокуратур.

Така позиція НКЮ була підтримана РНК УРСР. Це впливає з того, що державними планами роботи НКЮ і його місцевих органів на 1924-1925 рр., затвердженими постановою РНК від 14 лютого 1925 р. (протокол № 10/357), у галузі будівництва органів юстиції передбачалося заснування трудової прокуратури, яка діяла б спільно з профспілками і органами

праці, але існувала як частина єдиної державної прокуратури [19, с. 293].

Ідея Наркомюсту про місце трудової прокуратури була законодавчо закріплена в положенні «Про судоустрій УРСР» від 23 жовтня 1925 р. [20]. Воно встановлювало, що для нагляду за трудовими справами в складі прокуратури республіки діє спеціальна прокуратура з трудових справ у вигляді VI підвідділу на чолі із завідуючим - помічником Генерального прокурора республіки, а при окружних прокурорах перебувають спеціальні помічники з трудових справ. Помічник Генерального прокурора з трудових справ затверджувався за поданням Генерального прокурора. Його кандидатура погоджувалась з Наркомпраці і ВЦРПС. Прокурори з трудових справ центрального апарату республіки і помічники окружних прокурорів з трудових справ призначалися Генеральним прокурором республіки за погодженням їх кандидатур із Наркомпраці або з його місцевими органами і профспілковими організаціями відповідно (ст. 96).

Постановою РНК від 23 березня 1926 р. штати прокуратури республіки були доповнені підвідділом з трудових справ (VI підвідділ) у складі завідуючого - помічника Генерального прокурора республіки, двох прокурорів, секретаря і двох діловодів. Одночасно з цим були призначені завідуючий підвідділом з відповідним штатом працівників і помічники окружних прокурорів з трудових справ.

На трудову прокуратуру покладался також нагляд за укладанням колективних договорів і тарифних угод, за своєчасністю реєстрації їх в органах Наркомпраці і виконанням сторонами. Виявивши будь-які порушення в цій галузі, прокурор звертав на них увагу інспекторів праці і вимагав негайного усунення. У випадках злісного порушення наймачами, у тому числі керівниками державних підприємств і установ, колективних договорів або тарифних угод прокурор порушував дисциплінарне, адміністративне або кримінальне переслідування проти винних [21, с. 158]. Трудовому прокурору направлялися всі скарги на дії і рішення органів Наркомпраці і соцстраху, на рішення конфліктних органів. Практикувалося також подання скарг прокурору на рішення і вироки суду у

цивільних і кримінальних справах. Однак ці скарги могли бути подані і в установленому порядку. За скаргами, що надійшли на його адресу, прокурор приймав відповідні рішення: залишав скаргу без задоволення, або при наявності для цього підстав виносив протест, або притягав до відповідальності винних.

Отже, прокуратура з трудових справ була самостійною ланкою в системі загальних органів прокуратури. На неї були покладені функції прокурорського нагляду за законністю лише в одній галузі трудових відносин.

Відповідною організаційно-структурною ланкою в центральному апараті і апаратах губернських, а потім окружних прокуратур була земельна прокуратура. Після запровадження двоступеневої системи управління і створення міжрайонних, міських і дільничних прокуратур функції земельної прокуратури разом з іншими прокурорськими функціями виконували дільничні прокурори та їх помічники. До обов'язків земельної прокуратури належав нагляд за дотриманням законності в діяльності судово-земельних комісій і землевпорядних установ. Термін «земельна прокуратура» вперше згадується у звіті прокурора республіки М.О. Скрипника I сесії ВУЦВК VIII скликання «Два роки діяльності прокуратури» [22, с. 127]. II сесія ВУЦВК IX скликання у постанові від 28 жовтня 1925 р. визнала за необхідне «...звернути особливу увагу на розгляд скарг селянства по лінії судово-земельної комісії і посилити участь прокуратури в роботі цих комісій, визнаючи доцільним виділення в складі прокуратури спеціальних прокурорів для нагляду за проходженням земельних справ» (п. 25) [23]. Зазначені акти були покладені в основу циркуляра НКЮ від 3 червня 1926 р. «Про планомірний нагляд за судово-земельними і землевпорядними установами» [24, с. 19]. Прокурору АМСРР і всім окружним прокурорам було запропоновано виділити спеціальних помічників, які досконало знали основи радянської земельної політики і земельного права і були знайомі із сільським побутом, для здійснення планового нагляду за судово-земельними і землевпорядними органами. У центральному апараті для цього був організований VII підвідділ прокуратури республіки.

Конституційно-правове оформлення союзних відносин тривало до остаточного прийняття 31 січня 1924 р. II Всесоюзним з'їздом Рад Основного Закону (Конституції) СРСР, який суттєво обмежував суверенітет УРСР [25, с. 219]. Союзу були надані права приймати основи законодавства СРСР і республік, спочатку за певним переліком, а потім і без будь-яких обмежень.

Ще Конституція СРСР 1924 р. віднесла до відання Союзу РСР прийняття основ законодавства в галузі кримінального і цивільного права, судоустрою і судочинства. Постановою ЦВК СРСР від 29 жовтня 1924 р. були прийняті Основи судоустрою [26], а 31 жовтня 1924 р. – Основи кримінального судочинства Союзу РСР і союзних республік [27]. У цих нормативних актах були закріплені як основні принципи організації, так і найважливіші норми, що визначали порядок діяльності прокуратури в галузі адміністративного і судового нагляду, обов'язкові для проведення в законодавчому порядку в усіх союзних республіках. Законодавство союзних республік повинно було видаватися відповідно до загальносоюзних Основ.

На прокуратуру в союзних республіках покладалися:

- а) «...нагляд на території даної республіки за законністю дій органів радянської влади, державних і громадських установ і приватних осіб;
- б) опротестування в порядку нагляду вироків, рішень і ухвал, які виносять суди даної республіки;
- в) безпосередній нагляд і нагляд за провадженням дізнання, розшуку і попереднього слідства у кримінальних справах;
- г) підтримка обвинувачення у кримінальних справах у суді;
- д) нагляд за виконанням вироків, за законністю утримання під вартою, за станом і діяльністю місць ув'язнення;
- е) захист інтересів держави і працюючих при розгляді цивільних справ» (ст. 14 Основ судоустрою).

Постановою РНК від 6 липня 1925 р. у порядку підготовки до введення в дію положення про суд були затверджені структура і штати НКЮ УРСР, окружних судів і окружних прокуратур [28]. Прокуратура республіки відповідно до цих актів була V відділом НКЮ. Прокурором республіки, як і за положенням «Про прокурорський нагляд» (1922), був народний комісар юстиції. Однак постановою від 6 липня 1925 р. йому

вперше офіційно було присвоєно найменування Генеральний прокурор республіки.

Завідуючий відділом прокуратури був членом колегії Наркомюсту і старшим помічником прокурора республіки. До складу відділу входили п'ять підвідділів, уже сформованих на практиці і закріплених раніше прийнятим законодавством: 1) загальний; 2) адміністративного нагляду; 3) нагляду за слідством і дізнанням; 4) нагляду за органами ДПУ; 5) нагляду за судовими органами. На правах VI підвідділу в складі прокуратури республіки було створено слідчу частину і, як уже зазначалося, трудову прокуратуру, яка пізніше була скасована.

Отже, другий етап становлення та розвитку української радянської прокуратури часів 1922-1930-х рр. охоплює часові рамки з 1923 по 1926 рр. та відзначається підпорядкованістю прокуратури більшовицькій партії, створенням галузевих прокуратур та необхідністю чергових реформ.

Третій період етап становлення та розвитку української радянської прокуратури часів 1922-1930-х рр. встановлено нами у рамках 1927-1930-х рр.

Стара організаційна побудова органів прокуратури з деякими незначними змінами існувала до прийняття положення «Про судоустрій УРСР» від 11 вересня 1929 р., яке було затверджене в «рік великого перелому» постановою ВУЦВК і РНК УРСР і вносило зміни в організацію центрального апарату прокуратури республіки та в законодавчому порядку закріплювало передачу слідчого апарату в органи прокуратури як з погляду управління і нагляду за його процесуальною діяльністю, так і в адміністративному плані [29]. До прийняття положення 1929 р. КПК УРСР 1927 р. керувався ідеєю, за якою у порядку нагляду за попереднім слідством слідчі, за винятком апарату органів ДПУ, перебувають у віданні прокуратури. Відповідна організаційна перебудова була проведена відомчим актом - наказом НКЮ і Генерального прокурора республіки, за яким з 1 жовтня 1928 р. весь слідчий апарат органів НКЮ передавався у відання прокуратури [30, с. 96].

Генеральним прокурором республіки був народний комісар юстиції. У складі Наркомюсту діяв відділ прокуратури, який очолював старший помічник Генерального прокурора. Він

був заступником наркома і здійснював безпосереднє керівництво діяльністю прокуратури республіки. Для керівництва відповідними галузями прокурорського нагляду були запроваджені посади помічника Генерального прокурора для нагляду: 1) за органами суду, слідства і дізнання (прокурор Верховного суду); 2) з трудових справ; 3) із земельних справ; 4) зі справ Державного Політичного Управління; 5) з адміністративних справ. У відділ прокуратури входили також прокурори колегій Верховного суду і прокурори НКЮ, підпорядковані окремим помічникам Генерального прокурора.

Окружні прокуратури були звільнені від обов'язків подавати звіти про свою діяльність окрвиконкомам. Цим була усунута деяка непогодженість колишнього законодавства щодо взаємовідносин органів прокуратури з відповідними виконавчими комітетами. Здійснюючи нагляд за дотриманням законності в діяльності виконкомів, вони зобов'язані були звітувати перед ними про свою роботу. Згідно з положенням 1929 р. окружні прокуратури зобов'язані були подавати звіти про свою діяльність лише в прокуратуру республіки. А окружним виконавчим комітетам подавалися доповіді про діяльність окрпрокуратур.

Прокуратура з трудових справ в системі органів прокуратури УРСР була передбачена і положенням «Про судоустрій УРСР» від 11 вересня 1929 р. [31].

Подальші заходи щодо удосконалення організаційної побудови прокуратури були продиктовані постановою ЦВК і РНК Союзу РСР від 23 липня 1930 р. «Про ліквідацію округів» [32]

Міжрайонні прокуратури були організовані в дев'ятох містах - Харкові, Києві, Одесі, Дніпропетровську, Сумах, Полтаві, Житомирі, Сталіно і Вінниці. Розглянута реформа органів юстиції УРСР у 1930 р. районних прокуратур не передбачала. У сільських місцевостях усі прокуратури обслуговували, як правило, три адміністративно-територіальні райони, а після запровадження обласного розподілу - від двох до чотирьох районів, однак називалися ці прокуратури не міжрайонними, а дільничними і залишалися при міжрайонних судах.

Отже, третій період становлення та розвитку прокуратури УРСР охоплює часові рамки 1927-1930-х рр. На цьому етапі відбулася деталізація органів прокуратури, зокрема чітко визначено компетенцію прокуратур в залежності від локації та встановлено кількісний розподіл прокурорів.

Висновки. Таким чином, ранній етап становлення та розвитку української радянської прокуратури нами було розділено на три часових проміжки: 1) 1922 рік; 2) 1923-1926 рр.; 3) 1927-1930 рр.

Проведено дослідження дозволяє зробити висновок, що протягом першого десятиліття існування СРСР прокуратура займала неоднозначне становище. Ще на початку 1922 року її не існувало в системі органів державної влади, однак вже тоді робилися перші кроки по встановленню оптимальної структури майбутнього органу нагляду за законністю. Тож, як бачимо, значення прокуратури в системі органів державної влади складно переоцінити, однак підпорядкованість всього державного сектору більшовицькій партії не давала можливості прокуратурі працювати повністю незалежно.

Література:

1. Прокуратура України: Академічний курс: Підручник / В.В. Сухонос, В.П. Лакізюк, Л.Р. Грицаєнко, В.М. Руденко; За заг. ред. к.ю.н., доцента В.В. Сухоноса. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 566 с.
2. Любинский П. Восстановление прокуратуры / П. Любинский // Право и жизнь. – 1922. – Кн. 1. – С. 80-96.
3. Прокуратура України: Академічний курс: Підручник / В.В. Сухонос, В.П. Лакізюк, Л.Р. Грицаєнко, В.М. Руденко; За заг. ред. к.ю.н., доцента В.В. Сухоноса. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 566 с.
4. Кожевников М.В. Учреждение Советской Прокуратуры, ее организация и деятельность в период перехода на мирную работу по восстановлению народного хозяйства (1921-1925 гг.) / М.В. Кожевников // Ученые записки МГУ. – Вып. 145. – 1949. – С. 3-50.
5. І-й Всеукраїнський з'їзд діячів радянської юстиції (19-23 січня 1922 р.): Стенографічний звіт. – Х., 1922. – 120 с.
6. ЦДАВО України, ф. 1, оп. 2, спр. 526.
7. СУ РСФСР. – 1922. – № 36. – Ст. 424.

8. Березовская С.Г., Звирбуль В.К. Демократические основы прокурорского надзора и их развитие / С.Г. Березовская, В.К. Звирбуль // Вопросы борьбы с преступностью. – М., 1967. – С. 141-163.

9. Щотижневик Радянської юстиції. – Х., 1922. – № 2. – 36 с.

10. Про порядок введення декрету про прокуратуру: Декрет НКЮ РРФСР 26 травня 1922 р. // СУ РСФСР. – 1922. – № 36. – Ст. 424.

11. ЗУ УРСР. – 1922. – № 36. – Ст. 553.

12. Положение о прокурорском надзоре // Советская прокуратура: Сборник важнейших документов. – М., 1972. – С. 102-126.

13. Бюлетень НКЮ УРСР. – Х., 1922. – № 9. – С. 70-73.

14. Ширвиндт Е. Задачи советской юстиции в связи с новой экономической политикой // Ежедневник Советской юстиции. – 1922. – № 1. – С. 2-8.

15. ЦДАВО України, ф. 1, оп. 145, спр. 8.

16. Комуністична партія України в резолюціях і рішеннях з'їздів і конференцій (1918-1925). – К., 1958. – 302 с.

17. Судебная реформа: Сборник. Издательство НКЮ УССР. – Х., 1923. – 160 с.

18. Ростовский И. Прокуратура и местные органы // Ежедневник Советской юстиции. – 1923. – N 12. – С. 272-273.

19. Вісник Радянської юстиції. – Х., 1925. – № 7. – С. 287-305.

20. ЗУ УРСР. 1925. – № 92-93. – Ст. 521.

21. Прокуратура України: Академічний курс: Підручник / В.В. Сухонос, В.П. Лакизюк, Л.Р. Грицаєнко, В.М. Руденко; За заг. ред. к.ю.н., доцента В.В. Сухоноса. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 566 с.

22. Два роки діяльності Прокуратури республіки. – Х., 1925. – 66 с.

23. ЗУ УРСР. – 1925. – № 90. – Ст. 516.

24. Бюлетень Наркомюсту УРСР. – Х., 1926. – N 20. – С. 17-26.

25. Страхов М.М. Історія держави і права України / За ред. В.Я. Тація та ін. – К., 2000. – Т. 2. – 648 с.

26. СЗ СССР. – 1924. – N 23. – Ст. 203.

27. СЗ СССР. – 1924. – N 24. – Ст. 206.

28. ЗУ УРСР. – 1925. – N 3. – Ст. 320.

29. СЗ УРСР. – 1929. – N 26. – Ст. 281.

30. Сусло Д.С. З історії прокуратури Радянської України / Д.С. Сусло // Проблеми правознавства. Міжвідомчий науковий збірник. – Вип. 7. Видавництво Київського університету, 1967. – С. 87-100.

31. ЗУ УРСР. – 1929. – N 26. – Ст. 202-203.

32. СЗ СССР. – 1930. – N 37. – Ст. 400.